

**SØKNAD OM MIDLERTIDIG
DISPENSASJON FRA KRAV OM
TILKOBLING TIL EUROPEISK
HANDELSPLATTFORM FOR MFRR –
MARI**

19. januar 2022

Innhold

Innledning	3
Juridisk bakgrunn.....	3
Vanskeligheter med tilkobling til mFRR-plattform i juli 2022	4
Tiltak for å legge til rette for tilkobling til MARI	5
Gjennomføringsplan	5
Høringsinnspill og tilbakemeldinger fra markedsaktører	7
Konsekvenser av senere tilkobling til MARI	7
Konsekvenser for europeisk integrasjon av balansemarkeder	7
Konsekvenser for omkringliggende markeder	8
Overordnede konsekvenser for samfunnsøkonomisk effektivitet og smart infrastruktur	9
Konsekvensene for ikke-diskriminering og konkurranse med andre deltakere på det europeiske markedet, særlig når det gjelder fleksibilitet i etterspørselen og fornybare energikilder.	10
Konsekvenser for forsyningssikkerheten	10
Annex I: Ordliste	12
Annex II: Planer for tilknytning til mFRR-plattformen i øvrige europeiske land	13

Innledning

Gjennom Retningslinjer om balansering av elektrisk kraft (Electricity Balancing Guideline, EB GL) er Statnett pålagt å søke den norske reguleringsmyndigheten for energi (RME) om midlertidig dispensasjon fra å koble seg til den europeiske handelsplattformen for mFRR (manual Frequency Restoration Reserves) – MARI til fastsatt frist i juli 2022, hvis Statnett ser behov for det. I følge EB GL art.62(2)(a) har TSOene anledning til å søke midlertidig dispensasjon i opptil to år.

Statnett SF søker derfor om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til den europeiske handelsplattformen for mFRR – MARI, i tråd med EB GL art. 62.2.a.

Statnett søker om utsatt tilkobling til MARI som er regulert i art. 20(6). Det søkes om maksimal tillatt midlertidig dispensasjon slik at Statnett kobler seg til MARI-plattformen senest 24. juli 2024. De nordiske TSOene har imidlertid en gjennomføringsplan om å koble seg til MARI i Q4 2023/Q1 2024. Statnett vil holde alle markedsaktører informert om tidsplan og tilkoblingsprosessen.

Søknad om midlertidig dispensasjon og tidspunkt for tilkobling er koordinert med de andre nordiske TSOene. Det er svært viktig at de nordiske landene kobles til MARI samtidig for å videreføre de samfunnsøkonomiske gevinstene det felles nordiske mFRR-markedet gir i dag og i økende grad frem mot 2023/2024. En ukoordinert tilkobling vil kunne ha store negative samfunnsøkonomiske konsekvenser både med tanke på systemdrift og effektiv bruk av fleksibilitetsressurser i Norden. Statnett ber derfor RME om å koordinere behandlingen av denne søknaden med de andre nordiske regulatorene.

Bakgrunnen for at Statnett søker om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI handler om at en rekke tekniske og markedsmessige endringer må gjennomføres før en tilkobling kan finne sted. Endringene er knyttet til innføring av automatisert drift av mFRR-markedet, samt innføring av 15 minutters avregningsperioder i mai 2023. De er omfattende og komplekse. Endringene skal gjennomføres på en måte som sikrer driften av balansemarkedene uten å ha en negativ effekt på systemsikkerheten. De nordiske TSOenes felles tidsplan for gjennomføring er krevende og ambisiøs.

Juridisk bakgrunn

EB GL skal tilrettelegge for grensekryssende handel i europeiske balansemarkeder, slik at det kan oppnås en bedre utnyttelse av de europeiske balanseressursene og økt systemsikkerhet. Et av tiltakene for å oppnå dette er å legge til rette for at alle europeiske land kan koble seg til en europeisk handelsplattform for utveksling av mFRR, kalt MARI.

I henhold til EB GLs artikkel 20 skulle alle systemoperatører et år etter at EB GL trådte i kraft, legge fram forslag til implementeringsrammeverk for en europeisk mFRR-plattform. mFRR-plattformen skal tas i bruk senest 30 måneder etter at implementeringsrammeverket er godkjent. Implementeringsrammeverket ble godkjent av ACER 24. januar 2020, noe som betyr at mFRR-plattformen MARI må tas i bruk senest 24. juli 2022.

Imidlertid tillater artikkel 62 (2) (a) i EB GL at systemoperatører kan søke den relevante tilsynsmyndigheten om å utsette tilkoblingen til mFRR-plattformen. EB GL art. 62 angir vilkår for hvordan prosessen for søknad om midlertidig dispensasjon skal foregå. Vilårene sier at en søknad om midlertidig dispensasjon kan finne sted senest seks måneder før opprinnelig tilkoblingsdato, kan bare gjennomføres en gang og dispensasjon kan maksimalt gis for to år.

I denne søknaden vil all informasjon i tråd med EB GL art. 62.5 bli gitt, i tillegg vil relevante aspekter fra EB GL art. 62.8 bli adressert i kapittelet om "Konsekvenser av senere tilkobling til MARI".

Vanskeligheter med tilkobling til mFRR-plattformen i juli 2022

Statnett har sammen med de andre nordiske systemoperatørene gjort en felles vurdering av at det ikke er mulig å koble seg til MARI når den settes i drift 24. juli 2022. Bakgrunnen for dette er beskrevet under.

Den største og viktigste grunnen til at Statnett ikke kan koble seg til MARI innen 24. juli 2022, er at den planlagte innføringen av 15-minutters ubalanseavregning ikke vil gjennomføres før i 2023. En overgang til 15-minutters oppgjør og avregning av ubalanser er et krav i henhold til EBGL artikkel 53(1) og nødvendig for å kunne delta på MARI.

Statnett har informert RME om den nordiske dispensasjonen for overgangen til en 15 minutters avregningsperiode, og bakgrunnen for dette¹. 15-minutters avregningsperiode innføres i mai 2023, og siden denne datoen er etter 24. juli 2022, søker Statnett om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI.

Det nordiske elektrisitetmarkedet er bygd opp med en porteføljebasert budstruktur. Det medfører at avregningsperiodene må ha tilsvarende tidsoppløsning som i markedet (MTU). Handelsplattformen for mFRR vil ha en 15-minutters MTU, og før mai 2023 vil Norden ha en 60-minutters MTU.

I en porteføljebasert budstruktur er det uvesentlig om ubalansen oppstår på grunn av manglende leveranse i forbindelse med day-ahead, intradag eller balansemarkedene innenfor den gitte tidsperioden. Hvis avregningsperioden for ubalanser hadde vært 60 minutter, og MTU for balansemarkedet 15 minutter, ville det dermed mangle incentiver for en aktør til å levere balanseenergi i den riktige 15-minutters perioden. Det ville medført svært vanskelige betingelser for Statnett til å sørge for sikker systemdrift på en samfunnsøkonomisk effektiv måte.

Utover at en tilkobling til MARI krever endringer i markedsdesign, trengs også store endringer i driften av de nordiske balansemarkedene. I dag foregår balanseringen i hovedsak gjennom manuelle prosesser. Når 15-minutters avregningsperiode og tidsoppløsning i markedene innføres, må de manuelle prosessene automatiseres for å opprettholde forsyningssikkerheten og sikre en fortsatt økonomisk effektiv drift av kraftsystemet. Den nødvendige tekniske utviklingen og implementeringen av systemer som legger til rette for en optimal balansering fire ganger i timen medfører også at Statnett søker om midlertidig dispensasjon for tilkobling til MARI.

Mer informasjon om tidsplan for nødvendige tekniske og markedsmessige tilpasninger er gitt i kapittelet «Gjennomføringsplan».

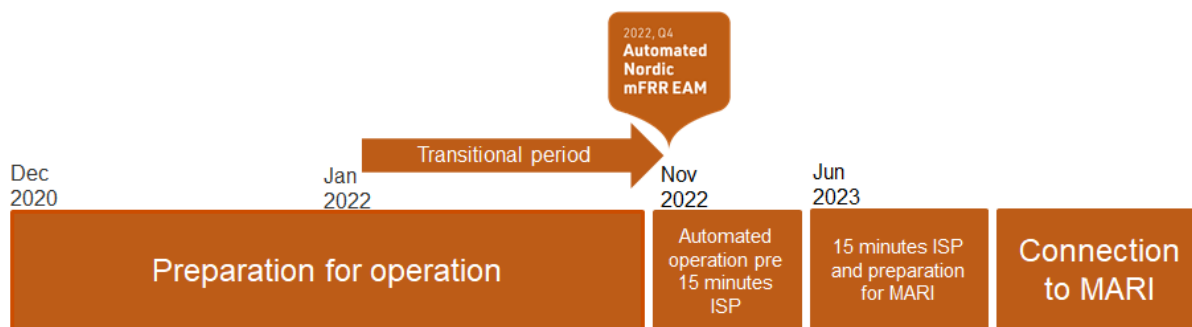
¹ Statnett, 05.juni 2020: *Innføring av 15 minutters avregningsperiode*. Statnetts ref: 18/00862-38

Tiltak for å legge til rette for tilkobling til MARI

I 2017 startet Statnett sammen med de andre nordiske TSOene Svenska kraftnät, Fingrid og Energinet, prosjektet Nordic Balancing Model (NBM). Hele NBM-prosjektet tar sikte på å finne gode løsninger, både tekniske, markedsmessige og juridiske, for de endringene det nordiske kraftsystemet står overfor. Et av de uttalte målene for prosjektet er å legge til rette for tilkobling til MARI.

Figur 1 viser et veikart for NBM og hva de nordiske TSOene mener må implementeres før man kan koble seg til en europeisk handelsplattform for mFRR. De to viktigste tiltakene er å få på plass et automatisert nordisk energimarked for mFRR som igjen vil legge til rette for overgangen til 15-minutters avregningsperioder. Deretter vil det være mulig å koble til en europeisk mFRR-plattform.

Prosessene forbundet med å implementere et automatisert nordisk mFRR-marked og 15 minutters avregningsperioder er nærmere beskrevet i Statnetts orientering om innføring av 15 minutters ubalanseavregning. Mer informasjon om NBM er også tilgjengelig på prosjektets nettside www.nordicbalancingmodel.net.

FIGUR 1: Veikart for mFRR-markedet

DISCLAIMER: NBM-programmet har opplyst om at risikoen forbundet med å gjennomføre "Automated Operation" i november 2022 er for høye, og at tidslinjen er under revurdering. En utsettelse av denne milepælen skal imidlertid ikke påvirke innholdet i denne søknaden om midlertidig dispensasjon

Et annet nødvendig tiltak Statnett har iverksatt er innføring av elektronisk bestilling av aktiveringer til de norske aktørene i regulerkraftmarkedet.

I tillegg deltar Statnett og de andre nordiske TSOene aktivt i de europeiske arbeidsgruppene som utvikler og definerer detaljer i funksjon og markedsdesign for MARI.

Gjennomføringsplan

Som tidligere nevnt, er hele NBM-prosjektet en viktig del av forberedelsene til tilkobling til MARI. De viktigste milepælene for å realisere en tilkobling til MARI er automatiseringen av det nordiske mFRR-energimarkedet og innføringen av 15-minutters avregningsperioder.

Med overgangen til 15-minutters avregningsperioder i mai 2023 vil avregningsperioden bli lik som tidsoppløsningen i balansemarkedene i Europa. Dette er dermed det absolutt tidligste tidspunktet Statnett og de andre nordiske TSOene kan tilknyttes MARI.

Statnett har i samarbeid med de andre nordiske TSOene satt som mål at de nordiske landene sammen skal koble seg til MARI om lag 6 måneder etter at 15-minutters avregningsperioder er innført. Dette tilsvarer Q4 2023/Q1 2024. Statnett mener disse seks månedene er nødvendige for å gjøre nødvendige juridiske og tekniske tilpasninger.

Gjennomføringsplanen legger opp til tilkobling seks måneder tidligere enn det det er søkt om midlertidig dispensasjon til. Tidsplanen for å koble seg til MARI er oppgitt i et slikt format da de nordiske TSOene har identifisert en del usikkerheter som gjør at det er vanskelig å gi et nøyaktig tidspunkt for når tilkobling til MARI kan gjennomføres. De nordiske TSOene mener det er nødvendig at alle landene kobler seg til MARI på samme tid, da det er viktig å videreføre de samfunnsøkonomiske gevinstene det felles nordiske mFRR-markedet i dag gir. Det betyr at prosessen må koordineres i Norden, og at hver enkelt TSO er avhengig av en friksjonsfri tilkoblingsprosess hos seg selv og de andre TSOene. For å ta tilstrekkelig hensyn til identifisert risiko søker derfor de nordiske TSOene om dispensasjon til et noe senere tidspunkt enn gjennomføringsplanen foreløpig tilsier.

For Statnett må perioden frem til MARI-tilkobling også inkludere oppdatering av markedsvilkår for mFRR-markedet. Det er viktig for at mFRR-markedet nasjonalt skal bli fullt ut kompatibelt med standardproduktet på den europeiske plattformen. Det kan for eksempel gjelde i forbindelse med prisingsregler, bruk av spesialprodukter og lukketid.

Videre må Statnett implementere og teste den tekniske forbindelsen til den europeiske mFRR-plattformen. I det europeiske utviklingsprosjektet for plattformen er det forespeilet at denne prosessen vil ta 3-6 måneder. Dette tidsestimatet forutsetter imidlertid at ikke mange andre TSOer planlegger å bli med på samme tid.

Statnett har sterke insentiver til å koble seg til MARI så snart som mulig etter mai 2023, ikke minst for å kunne flytte fokus til neste store endring i kraftsystemet som er tilkobling til den europeiske aFRR-plattformen (PICASSO). Det er ikke hensiktsmessig å gjennomføre disse prosessene for nær i tid. Det handler både om at vi parallelt med innføringen skal kunne følge opp eventuelle konsekvenser for kraftsystemet og systemdriften, men også fordi det er de samme interne ressursene i Statnett som vil teste og implementere tilkoblingene på et praktisk og teknisk nivå.

I tillegg til dette har Statnett fått klare direktiver i sin styringsdialog med myndighetene og tydelige forventninger fra sine kunder om å bidra til utviklingen av europeiske elektrisitetmarkeder og legge til rette for en samfunnsøkonomisk effektiv utnyttelse av norske fornybare ressurser. Det inngår også som et viktig element i Statnetts konsernstrategi. Tilkobling til plattformen er et viktig bidrag til dette.

Statnett og de andre nordiske TSOene vil informere regulatorer og markedsaktører kontinuerlig om oppdateringer på hvordan implementeringen går. Basert på tilbakemeldinger fra aktørene vil det bli lagt særlig vekt på dette.

Informasjonsdelingen vil skje gjennom nasjonale og nordiske samarbeids- og kontaktgrupper, for eksempel norske ISB-møter, referansegruppemøter og andre møteplasser med aktørene. På nordisk nivå vil referansegruppen for markedsaktører under NBM-prosjektet være det mest relevante forumet. Relevant informasjon vil også bli

fortløpende publisert på nettsidene våre og i Statnetts meldingstjeneste. Relevante aktører og andre interessenter vil motta informasjon i god tid om det nøyaktige tidspunktet for når Statnett og de andre nordiske TSOene kobler seg til MARI.

Gjennomføringsplanen er forventet å i liten grad være avhengig av tilpasninger hos markedsaktørene. Grensesnitt og meldinger de sender til TSOen vil være de samme før og etter tilkobling til MARI. For markedsaktørene vil det derfor være små praktiske forskjeller knyttet til hvorvidt budene deres blir sendt til en nordisk eller europeisk (MARI) handelsplattform. Den største endringen vil være at de vil ha tilgang til et europeisk heller enn et nordisk balansemarked, noe som kan påvirke prisen de mottar for fleksibilitetsressursene sine. Mesteparten av de tekniske og markedsmessige endringene som er regulert i markedsvilkår vil sannsynligvis endres før tilkoblingen, så langt det viser seg mulig å implementere i tide.

Høringsinnspill og tilbakemeldinger fra markedsaktører

Utkast til denne søknaden ble sendt på bred høring i perioden 22.oktober – 22. november 2021. Søknadene ble sendt på høring samtidig i alle de nordiske landene.

Statnett fikk bare et skriftlig høringsinnspill. Det ble gitt av Energi Norge som ga et samlet innspill på dispensasjonssøknadene til både MARI og PICASSO. De ga uttrykk for at de var enige i Statnetts vurderinger om at en utsatt tilknytning til plattformene vil ha små samfunnsøkonomiske kostnader. Videre ga de uttrykk for at det er viktig at relevante aktører holdes løpende oppdatert om utviklingen frem mot tilkobling.

Dette innspillet reflekterer i stor grad de muntlige tilbakemeldingene Statnett har mottatt i forbindelse med norske referansegruppemøter og aktørmøter.

I de andre nordiske landene var det varierende deltakelse i høringene. Basert på tilbakemeldingene vil det bli utarbeidet en felles nordisk "ofte stilte spørsmål" på NBMs nettsider.

Konsekvenser av senere tilkobling til MARI

I henhold til artikkel 62 i EB GL må en TSO som søker om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til europeiske markedsplattformer vurdere konsekvensene av utsettelsen i søknaden. Når Statnett dermed søker om midlertidig dispensasjon for tilkobling til MARI på maksimalt to år, fra 24. juli 2022 til senest 24. juli 2024, må vi dermed foreta en vurdering av en rekke faktorer som følger av denne utsettelsen.

Analysen er gjennomført ved at vi har sammenlignet og vurdert konsekvensene av å koble til MARI to år senere. Vær oppmerksom på at dette er en teoretisk tilnærming som bare tar sikte på å belyse de mulige konsekvensene av en midlertidig dispensasjon. Statnett mener at å koble seg til MARI i juli 2022 ikke er praktisk gjennomførbart så lenge det er krav om at vi samtidig skal opprettholde en velfungerende og effektiv systemdrift.

Konsekvenser for europeisk integrasjon av balansemarkeder

I henhold til art. 62 (5) (e) og 62 (8) (f) i EB GL, skal en søknad om midlertidig dispensasjon fra krav om tilkobling til MARI inneholde en vurdering av de potensielle risikoene for integrering av balanseringsmarkeder i hele Europa og konsekvenser for andre

planområder og de overordnede implikasjonene for den europeiske markedsintegrasjonsprosessen.

I løpet av perioden 2013-2016 er det blitt utarbeidet flere studier for de nordiske og tyske TSOene² og Kommisjonen³⁴ for å undersøke verdien av felles europeiske FRR-markeder. Felles markeder skaper verdier gjennom to hovedfunksjoner. Det legges til rette for en *standardisering* av balansebud, og mulighet for *utveksling* av balanserereserver over et større område. Jo større område som inngår i det felles markedet, jo større blir nettverkseffektene og de positive gevinstene.

Alle rapportene konkluderer med at felles FRR-markeder kan gi store gevinster, men at størrelsen på gevinstene vil variere med prisbildet. Prisbildet vil også påvirke fordelingseffektene innad i Europa. Den nordisk-tyske studien fra 2013 påpeker at det nordiske mFRR-markedet allerede skaper store verdier på egenhånd og at ytterligere fordeler ved en europeisk markedsintegrasjon vil være forholdsvis mindre for Norden. Siden den gang har imidlertid prisbildet, markedsdesignet og det politiske klimaet endret seg mye. Utviklingen på disse områdene medfører alle at Norden sannsynligvis vil tjene forholdsvis mer nå enn tidligere på å kobles mot Europa.

De nordiske landene søker samtidig om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI for å ivareta verdiene den nåværende nordiske markedsintegrasjonen gir. Da et stort antall av de andre europeiske landene også søker om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI, vil de store gevinstene av å tilkoble seg markedet på et tidlig tidspunkt utebli. Statnett anslår derfor at den samfunnsøkonomiske effekten av en utsettelse av tilkoblingen vil være liten.

Konsekvenser for omkringliggende markeder

I henhold til art. 62 (5) (d) i EB GL skal det gjøres en analyse av konsekvensene på omkringliggende markeder. Statnett har tolket dette som en analyse av både tilstøtende energi- og kapasitetsmarkeder og tilgrensende geografiske markeder, inkludert de nordiske markedene.

Energi- og kapasitetsmarkeder

Mesteparten av markedsdesignet som pålegges i EB GL i forbindelse med innføring av den europeiske mFRR-plattformen vil innføres allerede i 2023 når de nordiske landene innfører 15-minutters avregningsperioder. Det medfører at endringene for aktørene i mFRR-markedet sannsynligvis ikke vil være så store når en overgang fra en nordisk markedskobling til en europeisk markedskobling finner sted.

Noen effekter kan det likevel være, og de er i hovedsak knyttet til større markeder og bedre likviditet. Et stort, robust og velfungerende mFRR-energiaktiveringsmarked kan blant annet redusere behovet for anskaffelse av mFRR-kapasitet som igjen kan redusere Statnetts systemdriftskostnader. På den annen side kan det også bli redusert likviditet i

---

² Consentec (2014) *Feasibility study regarding the cooperation between the German and NORDIC pilot projects on electricity balancing*, Germany

³ Europakommisjonen (2016) *Integration of electricity balancing markets and regional procurement of balancing reserves*:

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/dg_ener_balancing_-_161021_-_final_report_-_version_27.pdf

⁴ Europakommisjonen (2013) *Impact Assessment on European Electricity Balancing Market*: [Microsoft Word - EU balancing master FINAL 28032013.docx \(europa.eu\)](#)

kapasitetsmarkedene hvis flere aktører ønsker å selge reserver i energiaktiveringsmarkedet.

En viktig endring med det nye standardproduktet for mFRR er at markedet stenger (såkalt lukketid) nærmere sanntid enn tilfellet er i dag. I tillegg vil ubalanseavregningen gå til 15 minutter istedenfor én time som i dag. Førstnevnte endring skaper en mulighet til å flytte lukketiden for intradagmarkedet nærmere sanntid. Den andre endringen gir mulighet for en finere inndeling av markedet. Til sammen kan det gi markedsaktørene bedre tid og insentiv til å handle seg i balanse før ID-markedet stenger. Det kan redusere ubalansene og behovet for mFRR-kapasitet og energi. De nordiske TSOene planlegger foreløpig å innføre lukketid på Q-25 for mFRR i løpet av 2023. 15 minutters avregning vil innføres i mai 2023. Disse endringene er dermed ikke direkte knyttet til overgangen til MARI.

Statnett anslår derfor at å utsette overgangen fra et nordisk automatisert mFRR-marked med 15-minutters avregning, til MARI vil ha små konsekvenser for tilstøtende elektrisitets- og kapasitetsmarkeder.

Geografiske nærliggende markeder

For geografisk omkringliggende markeder er Norden det området Norge er tettest knyttet til. I Norden har vi allerede et felles mFRR-marked som gir mange av de fordelene man vil oppnå gjennom et tilsvarende europeisk marked. For at det nordiske balansemarkedet skal fortsette å fungere godt og gi samfunnsøkonomiske gevinster, er det svært viktig å samordne når de nordiske landene tilkobles MARI. En manglende samordning vil kunne ha store konsekvenser for det nordiske markedet. En norsk alenegang ville gitt betydelig mindre likviditet i balansemarkedene, noe som kan gå utover kvaliteten i systemdriften og den samfunnsøkonomiske effektiviteten.

Utenfor Norden vil en utsettelse av nordisk og norsk tilkobling til MARI kunne medføre at fordeler ved et større marked utsettes i to år. Effekten er imidlertid usikker. Det avhenger av hvor mange land som blir med når, i tillegg til å avhenge av prisbildet i tilknyttede europeiske og nordiske prisområder.

Det er en svært høy andel av de andre europeiske landene som også søker om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI. Dette gjelder samtlige land Norge og Norden har utenlandsforbindelser mot, med unntak av Tyskland. Tyskland har historisk sett hatt vesentlig høyere kostnader forbundet med balansering, men prisene har nærmet seg de seneste årene. Jo større forskjeller i pris, jo større vil tapene ved utsatt tilkobling være for Tyskland. Imidlertid er det ikke sikkert at netto samfunnsøkonomisk gevinst for Norge blir så stor da den nordiske balanseringen da blir relativt dyrere. I en slik situasjon vil det tyske produsentoverskuddet øke, men det norske konsumentoverskuddet vil reduseres.

Samlet sett er dermed hovedkonklusjonen på dette punktet at en samlet nordisk utsettelse av tilkoblingen til MARI vil ha små konsekvenser for omkringliggende markeder, både med tanke på geografi, energi og kapasitet.

Overordnede konsekvenser for samfunnsøkonomisk effektivitet og smart infrastruktur

I samsvar med artikkel 62 (8) (e) i EB GL skal det gjøres en analyse av konsekvensene for den samlede økonomiske effektiviteten og smarte nettinfrastrukturen.

At Statnett søker om en utsettelse på to år vurderes å ha liten effekt på den samlede samfunnsøkonomiske effektiviteten av mFRR-markedet. Det baseres på to hovedargumenter:

1. Det viktigste argumentet er at det felles nordiske balansemarkedet allerede gir betydelige samfunnsøkonomiske fordeler, og for å videreføre disse fordelene er det viktig at de nordiske landenes balansemarkeder befinner seg på samme plattform. De nordiske landene har derfor samordnet søknadene sine om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI.
2. Flertallet av europeiske TSOer planlegger å bli med på et senere tidspunkt enn juli 2022, noe som innebærer at de store samfunnsøkonomiske gevinstene på europeisk nivå ikke vil være mulig å realisere før på et senere tidspunkt.

Betingelsene for etterspørselsfleksibilitet og smarte strømnnett i Norge og Norden forventes å bli bedre når Statnett og resten av Norden bytter til et standardprodukt for mFRR som har 15 minutters varighet ved oppstart av "automated operation". I 2023 planlegges det foreløpig også å redusere minstebudstørrelsen for norske bud til 1 MW. Det er foreløpig planen at mange av kravene forbundet med deltakelse på mFRR-plattformen skal implementeres før den faktiske tilkoblingen gjennomføres. Slik reduseres de samfunnsøkonomiske tapene ved å utsette tilkoblingen til MARI.

Konsekvensene for ikke-diskriminering og konkurranse med andre deltakere på det europeiske markedet, særlig når det gjelder fleksibilitet i etterspørselen og fornybare energikilder.

I henhold til art. 62 (8) (d) i EB GL skal det gjøres en analyse av konsekvensene for ikke-diskriminering og konkurranse med andre deltakere i det europeiske markedet, særlig når det gjelder fleksibilitet i etterspørsel og fornybare energikilder.

MARI er et verktøy for å muliggjøre mer og bedre integrasjon av uregulerbare fornybare energikilder. Kommisjonens rapport⁵ finner at jo høyere integrasjon av uregulerbar fornybar energi et kraftsystem har, desto større fordeler har et stort likvid marked slik som MARI.

Imidlertid konkluderer Statnett også her med at en midlertidig dispensasjon av kravet om tilkobling til MARI ikke vil ha vesentlige samfunnsøkonomiske konsekvenser. Bakgrunnen for det er de samme argumenter som er presentert over. Mesteparten av nytt markedsdesign er planlagt å implementeres på nordisk nivå før tilkobling til MARI, slik at flere små og store aktører kan delta og bedre likviditeten. Videre vil de store fordelene med et enkelt europeisk marked bare realiseres når de fleste av Europas TSOer har sluttet seg til plattformen i juli 2024.

Konsekvenser for forsyningssikkerheten

I henhold til art. 62 (8) (b) i EB GL skal risikoen og konsekvensene for driftssikkerheten ved en midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI vurderes. Å sikre en god forsynings- og driftssikkerhet også i perioden juli 2022-2024 er hovedgrunnen til hvorfor Statnett søker om midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling til MARI sammen med de andre nordiske TSOene.

---

⁵ Kommisjonen(2016)

Statnett anslår at konsekvensene for driftssikkerheten vil være betydelige hvis det ikke gis godkjenning av en midlertidig dispensasjon fra kravet om tilkobling. Det kommer hovedsakelig av at de nødvendige tekniske og markedsmessige systemene for å koble seg til MARI ikke vil være implementert før i Q2 2023. Særlig viktig er det å innføre en inndeling av ubalanseavregning som tidsmessig passer overens med inndelingen av mFRR-markedet.

Etter at denne endringen er gjennomført i Q2 2023 vil de nordiske TSOene jobbe for å koble seg til MARI så raskt som mulig.

I denne sammenheng legges det til grunn at art. 3 (2) (f) i EB GL også tas hensyn til i vurderingen. Artikkelen presiserer at ansvaret som er gitt TSOen i nasjonal lovgivning for å sikre systemsikkerhet må respekteres.

Annex I: Ordliste

aFRR	automatic Frequency Restoration Reserves	Frekvensgjenopprettelsesreserver med automatisk aktivering.
ISP15	"Imbalance Settlement Period"	Avregning av ubalanser med 15 minutters oppløsning
NBM	"Nordic Balancing Model"	Program for utvikling av det nordiske balansemarkedet i overensstemmelse med europeisk lovgivning. For mer informasjon se nordicbalancingmodel.net
EAM	"Energy Activation Market"	Energiaktiveringsmarked
EBGL	"Electricity Balancing Guideline"	Kommisjonens forordning (EU) 2017/2195 av 23. november 2017 om fastsettelse av retningslinjer for elektrisitetsbalansering
MARI	" <u>M</u> anually <u>A</u> ctivated <u>R</u> eserves <u>I</u> nitiative"	Europeisk plattform for utveksling av balanseenergi fra frekvensgjenopprettelsesreserver med manuell aktivering – den europeiske mFRR-plattformen
mFRR	Manual Frequency Restoration Reserves	Frekvensgjenopprettelsesreserver med manuell aktivering. Tilsvarende i dag omtrentlig reserver som aktiveres i regulerkraftmarkedet.
MTU	"Market Time Unit"	Tidsoppløsning i aktuelt marked
PICASSO	" <u>P</u> latform for the <u>I</u> nternational <u>C</u> oordination of <u>A</u> utomated <u>F</u> requency <u>R</u> estoration and <u>S</u> table <u>S</u> ystem <u>O</u> peration"	Europeisk plattform for utveksling av balanseenergi fra frekvensgjenopprettelsesreserver med automatisk aktivering – den europeiske aFRR-plattformen

Annex II: Planer for tilknytning til mFRR-plattformen i øvrige europeiske land

Disclaimer: Denne oppdateres halvårlig. Siste oppdatering er fra oktober 2021

Will connect by legal DL July 2022			
Country	TSO		Comments
Germany	all TSO:s		Direct connection to the Nordics
Austria			
Czech republic			
Switzerland			Non-EU member State

Will not connect by legal DL			
Country	TSO	Estimated accession	Comments
Greece		Q2 2024	
Latvia		Q3 2023 - Q3 2024	Will align with Nordic TSO:s
Estonia		Q3 2023 - Q3 2024	Will align with Nordic TSO:s
Denmark		Q3 2023 - Q2 2024	Nordics
Finland		Q3 2023 - Q2 2024	Nordics
Lithuania		Q3 2023 - Q3 2024	Will align with Nordic TSO:s
Hungary		No info	
Poland		Q1 - Q2 2024	Direct connection to the Nordics
Spain		Q4 2022	
Portugal		Q4 2023	
France		Q1 - Q2 2024	
Slovakia		Q3 2024	
Sweden		Q3 2023 - Q2 2024	Nordics
Slovenia		Q4 2022 - Q1 2023	
Belgium		Q4 2022	
Bulgaria		Q4 2024	
Croatia		Q3 2023 - Q3 2024	
Italy		Q2 2024 - Q3 2024	
Romania		Q1 2023	
Netherlands		No info	Direct connection to the Nordics
Norway		Q3 2023 - Q2 2024	EEA, Nordics